

UDK: 338.24:005.591.6

**IQTISODIYOT VA BOSHQARUVNI UYG'UNLASHTIRISH ASOSIDA
KORXONALARDA STRATEGIK INNOVATSION MENEJMENTNI
TAKOMILLASHTIRISH (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KORXONALARI
MISOLIDA)**

Sobirov Mahammadniyoz Tavakkal o'g'li

UBS, Menejment kafedraasi o'qituvchisi

muhammadniyoz9401@gmail.com

Abdurazzaqov Shohjahon Shuhrat o'g'li

Tadqiqotchi, Menejment kafedraasi

shoxjaxonabdurazzaqov40@gmail.com | +998 50 017 33 13

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqtisodiyot va boshqaruv fanlarini uyg'unlashtirish asosida korxonalarda strategik innovatsion menejmentni takomillashtirish masalalari keng o'rganilgan. Tadqiqot zamonaviy bozor sharoitida korxonalar samaradorligini oshirishda innovatsion strategiyalar, resurslarni optimal taqsimlash va boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilishning ahamiyatini ko'rsatib beradi. O'zbekiston Respublikasi korxonalarida misolida innovatsion boshqaruvning amaliydagi muammolari va yechim yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari asosida korxonalarda iqtisodiy samaradorlik va boshqaruv sifatini bir vaqtda oshirishga qaratilgan integral model va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: strategik menejment, innovatsion boshqaruv, iqtisodiy samaradorlik, raqamlashtirish, resurs optimizatsiyasi, korxonalar rivojlanishi, BSC tizimi, agile menejment

KIRISH

Globalashuv va raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi sharoitida korxonalar oldida ikkita asosiy chaqiriq turadi: bir tomondan, iqtisodiy samaradorlikni doimiy oshirib borish zarurati; ikkinchi tomondan esa, tez o'zgarib borayotgan bozor muhitiga moslasha oladigan innovatsion boshqaruv tizimini shakllantirish. Ko'pincha ushbu ikki yo'nalish bir-biridan ajratib, alohida o'rganiladi, bu esa amaliyotda jiddiy nomuvofiqliklarni keltirib chiqaradi.

O'zbekiston iqtisodiyoti so'nggi yillarda tub islohotlar jarayonini boshidan kechirmoqda. 2017–2021 yillardagi «Harakatlar strategiyasi» va 2022–2026 yillardagi «Yangi O'zbekiston» taraqqiyot strategiyasi doirasida xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash, investitsion muhitni yaxshilash hamda korxonalarining innovatsion salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlariga aylandi. Biroq, o'rta va kichik korxonalar darajasida innovatsion boshqaruv mexanizmlari hali ham etarlicha rivojlanmagan va iqtisodiy asoslangan tizimli yondashuv mavjud emas.

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, ko'pchilik O'zbekiston korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish bilan iqtisodiy samaradorlikni oshirishni birgalikda

Date: 17th April-2026

amalga oshira olmayapti. Bu muammo nafaqat menedjerlik ko'nikmasining etishmasligi, balki uyg'unlashtirilgan ilmiy-metodologik bazaning yetishmasligi bilan ham bog'liq. Shu sababdan, iqtisodiyot va boshqaruv fanlarini sintezi asosida strategik innovatsion menejmentning yangi modelini ishlab chiqish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Maqolaning maqsadi – O'zbekiston Respublikasi korxonalarida misolida iqtisodiy tahlil va zamonaviy boshqaruv nazariyalari asosida strategik innovatsion menejmentni takomillashtirish yo'llarini aniqlash va amaliy model ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

- Innovatsion menejmentning iqtisodiy aspektlariga oid adabiyotlarni tahlil qilish;
- O'zbekiston korxonalarida innovatsion boshqaruvning hozirgi holati va muammolarini aniqlash;
- Iqtisodiyot va boshqaruvni uyg'unlashtiruvchi integral model yaratish;
- Korxonada samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar berish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Innovatsion menejment nazariyasining asosi sifatida Yozef Shumpeterning «yaratuvchi buzilish» (creative destruction) kontseptsiyasi tan olinadi. Shumpeter (1942) iqtisodiy o'sishni texnologik innovatsiyalarning uzluksiz to'liqini sifatida talqin etgan va tadbirkorni yangiliklar orqali bozorni o'zgartiradigan asosiy kuch deb hisoblagan. Ushbu nazariy asos hozirgi zamonaviy strategik menejment tadqiqotlarida ham markaziy o'rin egallaydi.

Peter Drucker (1985) o'zining «Innovation and Entrepreneurship» asarida innovatsiyani boshqaruv fani doirasiga olib kirgan va uni tizimlashtirilgan, maqsadli hamda intizomli jarayon sifatida ta'riflagan. Druckerning yondashuviga ko'ra, samarali innovatsion menejment faqat texnik yangilikni emas, balki tashkiliy va iqtisodiy transformatsiyani ham qamrab olishi kerak.

Clayton Christensen (1997) «Innovatorning dilemmasi» asarida «buzg'unchi innovatsiyalar» (disruptive innovations) tushunchasini kiritgan. U an'anaviy bozor yetakchilarining yangi, dastlab kam qimmatli ko'rinadigan texnologiyalar oldida qanday nochorlikka tushishini ko'rsatgan. Ushbu nazariya O'zbekiston kabi o'tish iqtisodiyoti mamlakatlarida ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki ba'zan «qoloq» deb hisoblangan texnologiyalar yangi bozorlarni yaratishga qodir.

Robert Kaplan va David Norton (1996) tomonidan ishlab chiqilgan «Balanced Scorecard» (BSC – Muvozanatli ko'rsatkichlar tizimi) modelida moliyaviy va nomoliyaviy ko'rsatkichlar birlashtirilgan. BSC modeli innovatsion faoliyatning iqtisodiy samarasini o'lchash imkonini beradi: moliyaviy natijalar, mijozlar qoniqishi, ichki jarayonlar samaradorligi va o'quv-rivojlanish yo'nalishlarida bir vaqtda baholash amalga oshiriladi. Ushbu yondashuv iqtisodiyot va boshqaruvni uyg'unlashtirish nuqtai nazaridan ayniqsa muhimdir.

Michael Porter (1990) milliy va korporativ raqobatbardoshlik nazariyasida «olmos modeli» (diamond model) orqali tashkiliy innovatsiya va iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi

Date: 17th April-2026

munosabatlarni ochib bergan. Porter ta'kidlaydiki, innovatsiya strategiyasi korxonaning iqtisodiy maqsadlari bilan uzviy bog'liq bo'lishi kerak.

O'zbekiston kontekstiga oid tadqiqotlarda Xotamov I., Mustafakulov Sh. va boshqalarning (2019) «Korxonalar iqtisodiyoti va innovatsiyalarni boshqarish» qo'llanmasi muhim o'rin egallaydi. Ushbu manba milliy korxonalarda innovatsion faoliyatning iqtisodiy asoslarini ochib bergan bo'lsa-da, strategik integratsiya masalasi yetarlicha ko'rib chiqilmagan.

Toshmurodova B.E. va Jiyanova N. (2006) innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish masalalarini o'rganib, moliyalashtirish manbalari va mexanizmlarini tahlil qilgan. Ammo ushbu tadqiqotlarda boshqaruv tizimi bilan iqtisodiy ko'rsatkichlarning uzluksiz bog'liqligi etarlicha yoritilmagan.

Xalqaro tajribada Finlandiya, Janubiy Koreya va Singapur kabi mamlakatlarning kichik va o'rta korxonalarida strategik innovatsion menejment muvaffaqiyatli joriy etilganligi ko'plab tadqiqotlarda ko'rsatib o'tilgan (OECD, 2021). Ushbu mamlakatlar tajribasida davlat-xususiy sheriklik va ilm-fan-ishlab chiqarish integratsiyasi asosiy omil sifatida ajralib turadi.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion menejment va iqtisodiy samaradorlik o'rtasidagi bog'liqlik yetarlicha o'rganilgan bo'lsa-da, O'zbekiston korxonalarida uchun moslashtirilgan integral model yaratish bo'yicha tadqiqotlar juda kam. Ushbu tadqiqot ana shu bo'shliqni to'ldirish maqsadini ko'zlaydi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo'llanilgan bo'lib, u miqdoriy va sifat tadqiqot usullarini birlashtiradi. Bunday qo'shma yondashuv (mixed methods approach) iqtisodiy va boshqaruv samaradorligini har tomonlama baholash imkonini beradi.

Tadqiqot ob'ekti va manbalar

Tadqiqotning asosiy ob'ekti O'zbekiston Respublikasida faoliyat yurituvchi turli soha korxonalaridir. Ma'lumotlar quyidagi manbalar asosida to'plangan:

- O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligining 2020–2024 yillardagi rasmiy hisobotlari;
- Innovatsion rivojlanish vazirligi va Iqtisodiyot va moliya vazirligining ochiq ma'lumotlar bazasi;
- Namangan, Toshkent va Samarqand viloyatlaridagi 47 ta korxonalar rahbarlari va mutaxassislari bilan chuqurlashtirilgan intervyu (n=47, 2023–2024 yillar);
- Xalqaro tashkilotlar (OECD, Jahon Banki, UNDP) hisobotlari.

Tahlil usullari

Miqdoriy tahlil uchun quyidagi usullar qo'llanilgan:

- Regressiya tahlili – innovatsion investitsiyalar va moliyaviy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash uchun;
- Korrelyatsion tahlil – boshqaruv sifati indekslari va korxonalar samaradorligi ko'rsatkichlari o'rtasidagi munosabatni o'rganish uchun;

Date: 17th April-2026

– Taqqoslama tahlil – O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar tajribasini qiyosiy baholash uchun.

Sifat tahlili uchun quyidagi usullar qo'llanilgan:

– SWOT-tahlil – korxonalarining innovatsion salohiyatini baholash uchun;
– Case study (holat tahlili) – muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz innovatsion loyihalarni chuqur o'rganish uchun;

– Ekspert baholash – tarmoq mutaxassislari va akademik olimlarning qarashlari asosida xulosalar shakllantirish uchun.

Integral model yaratish metodikasi

Iqtisodiyot va boshqaruvni uyg'unlashtiruvchi integral model ishlab chiqishda Kaplan va Norton (1996) tomonidan taklif etilgan BSC tizimi, Porter (1990) raqobatbardoshlik nazariyasi va Chesbrough (2003) ochiq innovatsiyalar kontseptsiyasi asosga olingan. Model to'rtta asosiy komponentdan iborat: strategik maqsadlar, resurs taqsimoti, jarayonlar boshqaruvi va natijalarni baholash.

NATIJALAR

1. O'zbekiston korxonalarida innovatsion boshqaruvning hozirgi holati

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasida innovatsion faoliyatni rivojlantirish bo'yicha sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. 2024 yil ma'lumotlariga ko'ra, innovatsion faoliyatni moliyalashtirish hajmi 2021 yilga nisbatan 2,8 barobarga o'sgan. Quyidagi 1-jadvalda so'nggi besh yildagi moliyalashtirish dinamikasi keltirilgan.

1-jadval. O'zbekistonda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish dinamikasi (mlrd so'm)

Yil	Korxonalar mablag'lari	Xorijiy investitsiyalar	Bank kreditlari	Jami
2020	1,9	5,2	8,1	15,2
2021	2,4	7,8	10,3	20,5
2022	3,1	10,5	15,7	29,3
2023	4,2	14,2	21,4	39,8
2024	4,9	17,8	26,6	49,3

Manba: O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, 2024; muallif tomonidan tizimlashtirilgan.

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, 2020–2024 yillarda bank kreditlari innovatsion faoliyatni moliyalashtirishda yetakchi o'rinni egallagan (umumiy hajmning 54%i). Bu esa moliyaviy riskni yaxshi boshqarish zarurligini ko'rsatadi.

2. Iqtisodiy tahlil: Innovatsion investitsiyalar va samaradorlik

47 ta korxonalar bo'yicha o'tkazilgan regressiya tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion investitsiyalar va korxonalar moliyaviy samaradorligi (ROE – kapitalning rentabelligi)

Date: 17th April-2026

o'rtasida statistik jihatdan muhim ijobiy korrelyatsiya mavjud ($r = 0,67$; $p < 0,01$). Ya'ni, innovatsion faoliyatga sarflangan har 1 so'm uchun o'rtacha 2,3–2,8 so'm qo'shimcha daromad olingan.

Biroq, ushbu o'rtacha ko'rsatkich barcha korxonalar uchun bir xil emas. Innovatsion boshqaruvni tizimli amalga oshirgan korxonalarda ROE 18–24% oralig'ida bo'lgan, tizimli yondashuvsiz ishlagan korxonalarda esa atigi 7–11% ni tashkil etgan. Bu farq aynan boshqaruv tizimi sifatining ahamiyatini ko'rsatib beradi.

2-jadval. Innovatsion boshqaruv darajasi va korxonalar samaradorligi ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Past daraja	O'rta daraja	Yuqori daraja	Eng yuqori
ROE (kapital rentabelligi, %)	7–11	12–16	17–22	23–30+
Yangi mahsulotlar ulushi (savdoda, %)	5–10	11–20	21–35	36–50+
Xodim mahsuldorligi o'sishi (yillik, %)	2–4	5–8	9–14	15–22+
Bozor ulushining o'sishi (yillik, %)	1–3	4–7	8–13	14–20+
Mijozlar sodiqlik indeksi (NPS)	10–25	26–45	46–65	66–85+

Manba: Korxonalar intervyulari va moliyaviy hisobotlar asosida muallif tomonidan tuzilgan, 2024.

3. Strategik innovatsion menejmentning asosiy muammolari

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston korxonalarida strategik innovatsion menejmentni amalga oshirishda quyidagi asosiy muammolar aniqlangan:

- Strategik rejalashtirishning qisqa muddatligi: Korxonalarining 68%i innovatsion faoliyatni bir yildan uzoq muddatga rejalashtirmaydi, bu esa uzoq muddatli investitsiyalar samarasini kamaytirib yuboradi.
- Iqtisodiy va boshqaruv ko'rsatkichlari o'rtasidagi uzilish: 73% korxonada innovatsion loyihalarning iqtisodiy baholash tizimi mavjud emas yoki juda zaif shakllangan.
- Inson kapitalining yetarli darajada rivojlanmaganligi: So'ralgan rahbarlarning 61%i innovatsion menejment bo'yicha maxsus bilim va ko'nikmalari yo'qligini tan oldi.
- Ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasining pastligi: Korxonalarining atigi 14%i oliy ta'lim muassasalari yoki ilmiy-tadqiqot institutlari bilan tizimli hamkorlik qiladi.
- Raqamli texnologiyalarni qabul qilish sur'atining pastligi: Sun'iy intellekt, Big Data va IoT texnologiyalaridan faqat 23% korxonalar faol foydalanmoqda.

3-jadval. Korxonalarda innovatsion menejment muammolarining tarqalishi (n=47)

Muammo turi	Uchraydigan korxonalar (%)	Iqtisodiy zarar (yillik, mlrd so'm)
Uzoq muddatli rejalashtirish yo'qligi	68%	1,2–2,4
Innovatsion loyihalarni iqtisodiy baholash tizimining yo'qligi	73%	0,8–1,9
Malakali innovatsion menejerlarning kamligi	61%	0,5–1,1
Ilm-fan-ishlab chiqarish integratsiyasining pastligi	86%	2,1–3,7
Raqamli texnologiyalar qabul qilish sur'atining pastligi	77%	1,4–2,8

Manba: Muallif hisob-kitoblari, ekspert baholashlari asosida, 2024.

4. Iqtisodiyot va boshqaruvni uyg'unlashtiruvchi integral model

Tadqiqot natijalariga asoslanib, O'zbekiston korxonalarini uchun «SIME modeli» (Strategic Integrated Management-Economics) ishlab chiqildi. Bu model to'rtta o'zaro bog'liq elementdan iborat:

- Strategik yo'nalish (S – Strategic Direction): Korxonaning 3–5 yillik innovatsion rivojlanish strategiyasi, bozor tahlili va raqobatbardoshlik baholash asosida shakllantiriladi. Porter raqobat kuchlari modeli va BSC tizimi bu bosqichda asos bo'lib xizmat qiladi.

- Integratsion mexanizm (I – Integration Mechanism): Ilm-fan muassasalari, texnoparklar, startaplar va xorijiy investorlar bilan tizimli hamkorlik. Ochiq innovatsiyalar (Open Innovation) kontseptsiyasi bu yerda markaziy o'rin egallaydi.

- Monitoring va o'lchov tizimi (M – Measurement System): Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samarasini real vaqtda kuzatib borish. KPI (Key Performance Indicators), BSC va OKR (Objectives and Key Results) usullari birlashtiriladi.

- Evolyutsion moslashish (E – Evolutionary Adaptation): Bozor o'zgarishlari va texnologik innovatsiyalarga muvofiq strategiyani doimiy yangilab borish. Agile metodologiyasi va Design Thinking ushbu elementni qo'llab-quvvatlaydi.

4-jadval. SIME modeli elementlari va ularning iqtisodiy ta'siri

Model elementi	Asosiy vositalar	O'lchanadigan ko'rsatkichlar	Kutilayotgan samara
Strategik yo'nalish	BSC, Porter modeli, PESTEL tahlil	Strategik maqsadlarga erishish darajasi (%)	Xarajatlarni 15–20% kamaytirish
Integratsion mexanizm	Ochiq innovatsiya, klaster, texnopark	Hamkorlik loyihalari soni; tashqi manbalar	Innovatsion mahsulotlar ulushini

		ulushi	25–40%ga oshirish
Monitoring tizimi	KPI, OKR, raqamli dashboardlar	ROI, mahsuldorlik indekslari	ROE, Qaror qabul qilish tezligini 30–45%ga oshirish
Evolyutsion moslashish	Agile, Thinking, tsikllari	Design sprint	Yangi g'oyalarni amaliyotga joriy etish vaqti
			Bozorga chiqish vaqtini 40–60%ga qisqartirish

Manba: Muallif tomonidan ishlab chiqilgan, 2024.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari bir necha muhim nazariy va amaliy xulosalarga olib keladi. Birinchidan, O'zbekiston korxonalari uchun iqtisodiy samaradorlik va innovatsion boshqaruvni alohida-alohida emas, balki integratsion tizim sifatida ko'rib chiqish zarurligini aniq ko'rsatib berdi. Bu xulosa Kaplan va Norton (1996) ning BSC kontsepsiyasini O'zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatini tasdiqlaydi.

Ikkinchidan, O'zbekiston korxonalarida innovatsion investitsiyalar va moliyaviy natijalar o'rtasidagi ijobiy korrelyatsiya ($r = 0,67$) Schumpeter (1942) va Drucker (1985) ning nazariy pozitsiyalarini empirik jihatdan tasdiqlaydi. Biroq, ushbu bog'liqlik faqat tizimli boshqaruv yondashuvi mavjud bo'lganda namoyon bo'lishi muhim farqni tashkil etadi.

Uchinchidan, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasining pastligi (atigi 14%) O'zbekistonda «milliy innovatsion tizim» (National Innovation System) nazariyasi nuqtai nazaridan (Lundvall, 1992) jiddiy strukturaviy muammoni ko'rsatib beradi. Finlandiya va Janubiy Koreya tajribasida ushbu ko'rsatkich 70–80% atrofida bo'lishi bilan solishtirish O'zbekiston uchun katta imkoniyatlarning mavjudligini bildiradi.

To'rtinchidan, SIME modelining taklif etilayotgan to'rt elementi – strategik yo'nalish, integratsion mexanizm, monitoring tizimi va evolyutsion moslashish – bir-birini to'ldiruvchi va kuchaytiruvchi tarzda ishlashi muhim. Chunki, masalan, yaxshi monitoring tizimi bo'lmasa, strategik maqsadlarga erishish darajasini o'lchab bo'lmaydi; integratsion mexanizmsiz esa tashqi g'oyalar oqimi bo'lmaydi.

Ushbu tadqiqotning cheklanganliklari ham mavjud. Birinchidan, $n=47$ ta korxonadan iborat namunaviy hajm barcha O'zbekiston korxonalarini to'liq ifodalay olmasligi mumkin. Ikkinchidan, korrelyatsion tahlil sabab-oqibat munosabatini to'liq isbotlamaydi – balki moliyaviy jihatdan kuchli korxonalar innovatsiyaga ko'proq sarmoya kiritayotgandir. Bu masalani aniqlash uchun panel ma'lumotlari (longitudinal tadqiqot) zarur bo'ladi.

Kelgusi tadqiqotlar uchun quyidagi yo'nalishlar tavsiya etiladi: SIME modelini pilotlash va uning samarasini eksperimental baholash; tarmoq (sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish) bo'yicha differensiallashgan tahlil; xorijiy mamlakatlar, ayniqsa Gruziya,

Date: 17th April-2026

Qozog'iston va Bayg'ariya kabi o'tish iqtisodiyoti mamlakatlarining innovatsion menejment tajribasini qiyosiy o'rganish.

XULOSA

Ushbu tadqiqot O'zbekiston Respublikasi korxonalarida iqtisodiyot va boshqaruv fanlarini uyg'unlashtirish asosida strategik innovatsion menejmentni takomillashtirish bo'yicha muhim ilmiy va amaliy xulosalar berdi. Quyidagilar asosiy topilmalar sifatida ajratib ko'rsatilishi mumkin:

Birinchi xulosa: Innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan investitsiyalar va korxonalar moliyaviy samaradorligi o'rtasida statistik jihatdan muhim ijobiy bog'liqlik mavjud ($r = 0,67$). Biroq, bu bog'liqlik faqat tizimli innovatsion boshqaruv yondashuvi amalga oshirilgan holda namoyon bo'ladi. Tizimli boshqaruvga ega korxonalarda ROE tizimli yondashuvdan mahrum bo'lganlarga nisbatan 1,6–2,2 barobar yuqori bo'lgan.

Ikkinchi xulosa: O'zbekiston korxonalarida innovatsion menejmentning eng zaif tomonlari – uzoq muddatli strategik rejalashtirishning yo'qligi (68% korxonalar), iqtisodiy baholash tizimining etishmasligi (73% korxonalar) va ilm-fan bilan integratsiyaning pastligi (86% korxonalar) – aniqlanib, ular yillik iqtisodiy yo'qotishlarning asosiy manbalari ekanligi isbotlangan.

Uchinchi xulosa: Muallif tomonidan ishlab chiqilgan SIME (Strategic Integrated Management-Economics) modeli to'rtta asosiy elementni – strategik yo'nalish, integratsion mexanizm, monitoring tizimi va evolyutsion moslashish – birlashtiradi va O'zbekiston korxonalarida uchun moslashtirilgan innovatsion boshqaruv vositasi sifatida tavsiya etiladi.

Amaliy tavsiyalar:

1. Korxonalar rahbarlari strategik innovatsion rejalashtirish uchun BSC va OKR metodologiyalarini birgalikda qo'llashlari tavsiya etiladi. Bu iqtisodiy maqsadlar bilan innovatsion faoliyatni sinxronlashtirish imkonini beradi.

2. Davlat tomonidan innovatsion faoliyat bilan shug'ullanuvchi korxonalariga soliq imtiyozlari, subsidiyalar va kreditlash shartlarini yengillashtirish tizimini joriy etish zarur.

3. Oliy ta'lim muassasalari, texnoparklar va korxonalar o'rtasida uchlik spiral (Triple Helix) modeli asosida tizimli hamkorlik yo'lga qo'yilishi lozim.

4. Korxonalar menejerlarini innovatsion boshqaruv va iqtisodiy tahlil bo'yicha malakasini oshirish uchun maxsus o'quv dasturlari ishlab chiqilishi va joriy etilishi kerak.

5. Raqamli texnologiyalar (Big Data, sun'iy intellekt, IoT) asosida korxonalar ichida real vaqtli monitoring va qaror qabul qilish tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiyot va boshqaruvni uyg'unlashtirish asosidagi strategik innovatsion menejment – bu faqat ilmiy abstraksiya emas, balki O'zbekiston korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy samaradorligini mustahkamlash va xalqaro bozorga chiqishining real yo'lidir. SIME modeli ushbu yo'lda korxonalariga amaliy yo'l-xarita bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Date: 17th April-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 24 iyuldagi "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi O'RQ-630-sonli Qonuni. <https://lex.uz/>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026 yillarga mo'ljallangan "Yangi O'zbekiston" taraqqiyot strategiyasi. <https://strategy.uz/>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 29 noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish to'g'risida"gi PF-5264-sonli Farmoni. <https://lex.uz/>
4. Drucker, P. (1985). *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. Harper & Row, New York. 277 p.
5. Schumpeter, J.A. (1942). *Capitalism, Socialism and Democracy*. Harper & Brothers, New York. 431 p.
6. Kaplan, R.S., Norton, D.P. (1996). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Harvard Business School Press, Boston. 322 p.
7. Porter, M.E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press, New York. 855 p.
8. Christensen, C.M. (1997). *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Harvard Business Review Press, Boston. 286 p.
9. Chesbrough, H.W. (2003). *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Harvard Business School Press, Boston. 272 p.
10. Nonaka, I., Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company*. Oxford University Press, New York. 284 p.
11. Lundvall, B-Å. (1992). *National Systems of Innovation: An Analytical Framework*. Pinter Publishers, London. 342 p.
12. OECD (2021). *Innovation, Productivity and Sustainable Development Goals*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/5a6dec75-en>
13. Xotamov I., Mustafakulov Sh., Isakov M., Abduvaliev A. (2019). Korxonalar iqtisodiyoti va innovatsiyalarni boshqarish. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisodiyot, 483 b.
14. Toshmurodova B.E., Jiyanova N. (2006). Innovatsiya faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisod-moliya, 110 b.
15. Taraxtieva G.I. (2013). *Innovatsion menejment*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 208 b.
16. Mirziyoev Sh.M. (2018). *Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz*. – Toshkent: O'zbekiston NMIU, 486 b.
17. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi (2024). *Innovatsion faoliyat to'g'risida hisobot*. – Toshkent. <https://stat.uz/>
18. Stepanova I.P. (2014). *Innovatsionniy menejment*. Uchebnik. – Moskva: Knorus, 315 s.
19. Tichinskiy A.V. (2006). *Upravlenie innovatsionnoy deyatelnostyu kompaniy: sovremennye podxody, algoritmy, opyt*. – Taganrog: TRTU, 189 s.
20. World Bank (2024). *Doing Business in Uzbekistan: Innovation and Competitiveness Report*. Washington D.C.: World Bank Group.

